

sa

Sektorske_analize

ožujak 2024. broj 111 godina 13 ISSN: 1848-8986

ekonomski
institut,
zagreb

HR
EXCELLENCE IN RESEARCH

Financira
Europska unija
NextGenerationEU

Kemijska industrija

Autorica Ivana Rašić

_Sadržaj

_3 Glavni sektorski pokazatelji

Udio sektora kemijske industrije u bruto domaćem proizvodu Hrvatske iznosio je 0,92 posto. Pritom je proizvodnja kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana činila 0,35 posto, a proizvodnja proizvoda od gume i plastike 0,57 posto BDP-a 2021. godine.

_8 Trendovi

Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda u 2023. godini bilježi međugodišnji pad od 2,7 posto, a industrija proizvoda od gume i plastike od 3,6 posto. U odnosu na 2019. godinu, proizvodnja industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2023. godini bila je manja za 25,8 posto, a proizvodnja industrije prerade plastike i gume za 3,2 posto.

_13 Vodeća trgovačka društva

Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda u 2022. godini bili su za 4,5 posto veći nego godinu ranije, dok su ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava sektora proizvodnje plastike i gume ostvarili rast od 27,1 posto.

_18 Izvještaj sa Zagrebačke burze

Dionice Saponije d.d. u 2023. godini na međugodišnjoj su razini zabilježile pad prometa od 14,8 posto. Petrokemija d.d. od 9. ožujka 2022. više nije uvrštena na Zagrebačku burzu.

_19 Kemijski sektor u EU-27

Kemijski sektor Europske unije zabilježio je u 2022. godini međugodišnji pad proizvodnje od 6,3 posto, a u 2023. od 8 posto.

_24 Zaključak

Globalno gospodarsko i poslovno okruženje još uvijek je neizvjesno za europska kemijska poduzeća, pa su i očekivanja rasta za 2024. i dalje ograničena. Europsko udruženje za kemijsku industriju (CEFIC) za 2024. godinu oprezno prognozira rast kemijske proizvodnje u EU-27 u visini od 1 posto.

Ova publikacija izrađena je u sklopu aktivnosti "Popularizacija znanosti kroz publikaciju Sektorske analize" u Ekonomskom institutu, Zagreb te sufinancirana sredstvima iz Nacionalnog plana oporavka i otpornosti 2021.-2026. – NextGenerationEU.

Glavni sektorski pokazatelji

“**Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda u 2023. godini bilježi međugodišnji pad od 2,7 posto, a industrija proizvoda od gume i plastike od 3,6 posto.**

—Kemijski sektor, definiran na temelju statističke klasifikacije ekonomskih djelatnosti (NACE Rev. 2, odnosno Nacionalna klasifikacija djelatnosti 2007.), u širem smislu obuhvaća proizvodnju kemikalija i kemijskih proizvoda (odjeljak C20), proizvodnju proizvoda od gume i plastike (odjeljak C22) te proizvodnju osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka (odjeljak C21)¹. Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda obuhvaća proizvodnju osnovnih kemikalija, gnojiva i dušičnih spojeva, plastike i sintetičkoga kaučuka u primarnim oblicima; proizvodnju pesticida i drugih agrokemijskih proizvoda; proizvodnju boja, lakova i sličnih premaza, grafičkih boja i kitova; proizvodnju sapuna i deterdženata, sredstava za čišćenje i poliranje, parfema i toaletno-kozmetičkih preparata; proizvodnju ostalih kemijskih proizvoda te proizvodnju umjetnih vlakana. S druge strane, proizvodnja proizvoda od gume i plastike obuhvaća proizvodnju vanjskih i unutrašnjih guma za vozila; proizvodnju ostalih proizvoda od gume; proizvodnju proizvoda od plastike; proizvodnju ploča, listova, cijevi i profila od plastike; proizvodnju ambalaže od plastike; proizvodnju proizvoda od plastike za građevinarstvo te ostalih proizvoda od plastike. Među postojećim proizvodima kemijske industrije i industrije plastike i gume u Hrvatskoj prednjači proizvodnja tehničkih plinova, polimera, prerađevina od gume i plastike, sredstava za pranje te boja i lakova.

Tablica 1.
Glavni sektorski pokazatelji, međugodišnje stope promjene u 2022. i 2023. godini, u %

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

	2022.	2023.
Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda - C20		
Proizvodna aktivnost	-21,4	-2,7
Zaposlenost	1,9	-1,8
Bruto plaće (nominalno)	6,5	10,9
Industrija proizvoda od gume i plastike - C22		
Proizvodna aktivnost	3,7	-3,6
Zaposlenost	0,7	-3,0
Bruto plaće (nominalno)	8,7	14,7

¹ Analiza farmaceutske industrije objavljuje se u posebnom izdanju *Sektorskih analiza* koje izlazi u rujnu.

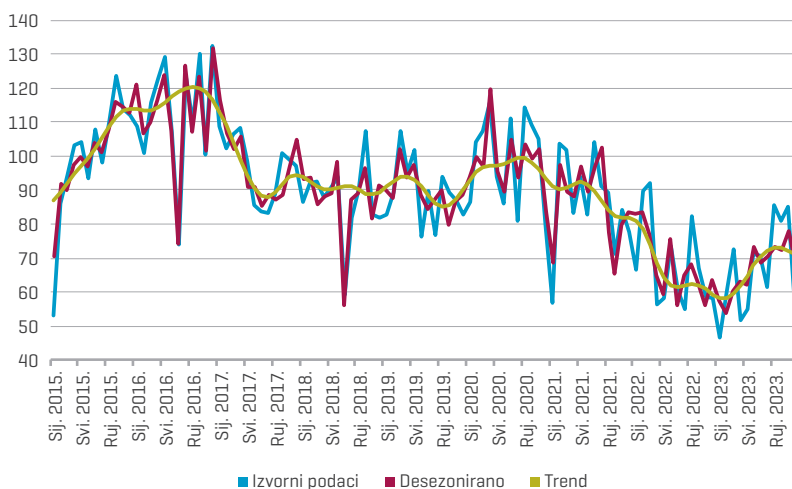
Prema zadnjim raspoloživim podacima iz 2021. godine udio sektora kemijske industrije u bruto domaćem proizvodu [BDP-u] Hrvatske iznosio je 0,92 posto. Pritom je proizvodnja kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana činila 0,35 posto, a proizvodnja proizvoda od gume i plastike 0,57 posto BDP-a te godine.

Istovremeno je udio proizvodnje kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti [BDV-u] prerađivačke industrije iznosio 3 posto, dok je udio proizvodnje proizvoda od gume i plastike iznosio 4,9 posto. Za usporedbu, godinu dana ranije u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda ostvareno je 4 posto, a u industriji proizvoda od gume i plastike 4,8 posto BDV-a cjelokupne prerađivačke industrije.

U ukupnoj je zaposlenosti prerađivačke industrije u 2023. godini sektor kemijske industrije sudjelovao s udjelom od 7 posto. Gledano izdvojeno, industrija kemikalija i kemijskih proizvoda u ukupnoj zaposlenosti prerađivačkog sektora 2022. godine sudjelovala je s 2,5 posto, a industrija plastike i gume s 4,5 posto.

Slika 1.
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda, 2015. = 100, od siječnja 2015. do prosinca 2023. godine

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

Ukupna je industrijska proizvodnja u 2023. godini ostvarila međugodišnji pad od 0,3 posto. Usporedbe radi, godinu dana ranije industrijska proizvodnja zabilježila je međugodišnji rast od 1,2 posto, a 2021. godine od 6,2 posto. Gledano po odjeljcima nacionalne klasifikacije djelatnosti, najveći međugodišnji rast u 2023. godini zabilježen je u proizvodnji električne opreme [22,8 posto], nakon koje slijede proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka s međugodišnjim rastom od 20,7 posto, proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava s rastom od 13,2 posto te proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica i proizvodnja

strojeva i uređaja, koje su zabilježile međugodišnji rast od 6 posto. S druge strane, najveći međugodišnji pad proizvodnje prošle je godine zabilježen u proizvodnji tekstila [-24,3 posto], u preradi drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja; proizvodnji proizvoda od slame i pletarskih materijala [-14,5 posto] te u proizvodnji namještaja [-14 posto].

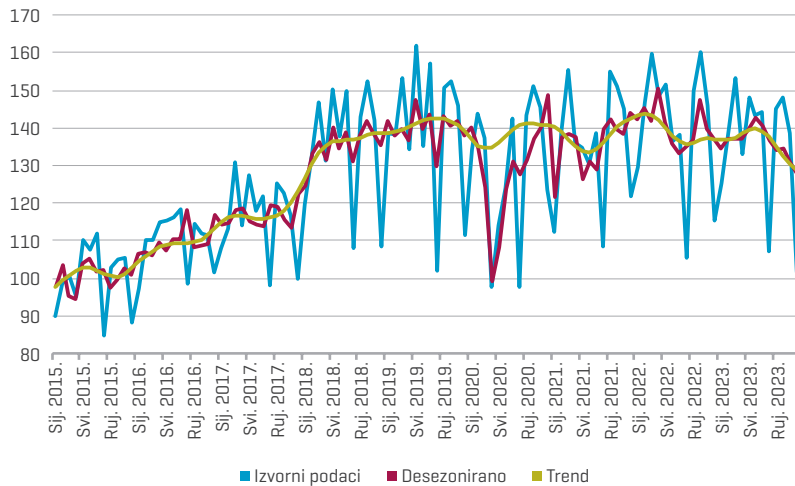
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda treću godinu zaredom ostvaruje međugodišnji pad. Tako je u 2023. godini zabilježila pad od 2,7 posto, u 2022. od 21,4 posto (tablica 1), a u 2021. od 12,9 posto. Za usporedbu, ova je industrija u 2020. i 2019. godini ostvarivala međugodišnji rast, i to od 11,3 i 2,3 posto. Premda sezonski podaci pokazuju da je proizvodna aktivnost kemikalija i kemijskih proizvoda u posljednjem tromjesečju 2023. povećana za 3 posto u odnosu na prethodno, još je prerano govoriti o eventualnom oporavku ove industrije.

Međugodišnji pad proizvodnje industrije kemikalija i kemijskih proizvoda negativno se odrazio na kretanje zaposlenosti, ali ne i plaća. U odnosu na 2022. godinu, u 2023. su se godini prosječne mjesečne nominalne bruto plaće zaposlenih u ovoj industriji nominalno povećale za 10,9 posto, dok se zaposlenost u prosjeku smanjila za 1,8 posto. Prilikom analize kretanja plaća treba voditi računa i o činjenici da je prema podacima Državnog zavoda za statistiku na razini cjelokupnog hrvatskog gospodarstva prošle godine zabilježena inflacija od 8 posto. Prosječna bruto plaća isplaćena u prosincu 2023. godine u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda iznosila je 1.467 eura, što je bilo 9,4 posto ispod prosjeka gospodarstva te 2 posto iznad prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije.

Nakon što je dvije godine zaredom ostvarila međugodišnji rast, i to od 4,7 posto u 2021. te 3,7 posto u 2022. godini, industrija proizvoda od plastike i gume u 2023. godini bilježi međugodišnji pad od 3,6 posto. Promotri li se sezonski podaci prema kojima ova industrija u posljednjem tromjesečju 2023. godine bilježi smanjenje proizvodne aktivnosti za 4,4 posto u odnosu na prethodno tromjesečje, može se pretpostaviti da će izgledi za oporavak ove industrije tijekom ove godine biti ograničeni (slika 2).

Slika 2.
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2015. = 100, od siječnja 2015. do prosinca 2023. godine

Izvor: Ekonomski institut, Zagreb, na osnovi izvornih podataka Državnog zavoda za statistiku.

Pad proizvodne aktivnosti industrije proizvoda od gume i plastike tijekom prošle godine negativno se odrazio na kretanje zaposlenosti, dok su plaće zabilježile rast. Tako su u odnosu na 2022. u 2023. godini prosječne mjesečne bruto plaće u ovoj industriji zabilježile nominalni rast od 14,7 posto, dok je zaposlenost smanjena za 3 posto. Unatoč povećanju plaća, plaće u industriji proizvoda od gume i plastike i dalje su među najnižima u sektoru prerađivačke industrije. Prosječna nominalna bruto plaća isplaćena u prosincu 2023. godine u industriji proizvoda od gume i plastike iznosila je 1.266 eura, što je bilo za 21,9 posto ispod prosjeka gospodarstva te za 12 posto ispod prosjeka cjelokupne prerađivačke industrije. Niže plaće isplaćene su u svega šest industrija, u odjevnoj industriji, industriji kože i srodnih proizvoda, tekstilnoj industriji, u industriji prerade drva i proizvoda od drva i pluta, industriji namještaja te u djelatnosti ostale prerađivačke industrije.

Dok su cijene proizvođača na razini cjelokupne prerađivačke industrije u prosincu 2023. u usporedbi s prosincem 2022. godine ostale nepromijenjene, proizvođačke cijene u proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda u istom razdoblju zabilježile su pad od 4,3 posto, a cijene proizvoda od gume i plastike od 3,3 posto.

Za razliku od prerađivačke industrije koja tijekom razdoblja od siječnja do prosinca 2023. bilježi međugodišnji porast proizvodnosti rada od 1,1 posto, proizvodnost rada industrije kemikalija i kemijskih proizvoda ostvaruje pad od 1,4 posto. Industrija gume i plastike istovremeno bilježi neznatni pad proizvodnosti rada od 0,4 posto. Pad proizvodnosti rada u obje industrije može se pripisati snažnijem smanjenju proizvodne aktivnosti od smanjenja zaposlenosti tijekom istog razdoblja.

CIJENE PROIZVOĐAČA KEMIKALIJA I KEMIJSKIH PROIZVODA U PROSINCU 2023. GODINE ZABILJEŽILE SU MEĐUGODIŠNJI PAD OD 4,3 POSTO, A CIJENE PROIZVOĐAČA PROIZVODA OD GUME I PLASTIKE OD 3,3 POSTO.

U ukupnom izvozu prerađivačke industrije ostvarenom od siječnja do prosinca 2023. godine, kemijski je sektor² sudjelovao s 10,2 posto, pri čemu je industrija kemikalija i kemijskih proizvoda sudjelovala sa 6,5 posto, a prerada plastike i gume s 3,7 posto. Istovremeno, u ukupnom uvozu prerađivačke industrije kemijski je sektor sudjelovao s 12,5 posto (8,3 posto industrija kemikalija i kemijskih proizvoda te 4,2 posto prerada plastike i gume). U odnosu na prethodnu godinu, izvoz kemijskog sektora u 2023. godini povećan je za 0,9 posto, dok je uvoz smanjen za 5,1 posto. Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda pritom bilježi rast izvoza od 4,2 posto, a pad uvoza od 6,7 posto. Istovremeno, u industriji polugotovih i gotovih proizvoda od gume i plastike izvoz pada brže od uvoza. Tako je u razdoblju od siječnja do prosinca 2023. godine izvoz industrije plastike i gume na međugodišnjoj razini smanjen za 4,2, a uvoz za 1,8 posto. Zbog ovisnosti o uvoznim sirovinama, obje industrije konstantno ostvaruju vanjskotrgovinski deficit. Vanjskotrgovinski deficit proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda u 2023. godini iznosio je 1,5 milijardi eura, a proizvoda od gume i plastike 711,9 milijuna eura.

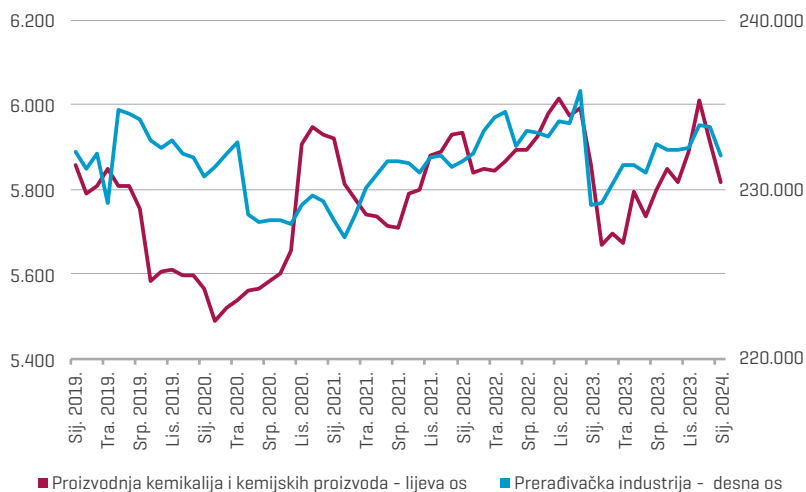
² Kemijski sektor uključuje industriju kemikalija i kemijskih proizvoda te industriju proizvoda od gume i plastike.

Trendovi

U odnosu na 2019. godinu, ukupna je proizvodnja industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2023. godini bila manja za 25,8 posto. Ipak, ova industrija istovremeno bilježi povećanje zaposlenosti (slika 3). Tako je u prosincu 2023. godine industrija kemikalija i kemijskih proizvoda zapošljavala 5.910 radnika, što je 223 (ili 5,6 posto) radnika više u usporedbi s prosincem 2019. godine. Ovakvo je kretanje za posljedicu imalo povećanje udjela industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije, s 2,4 posto u prosincu 2019. na 2,5 posto u istom mjesecu 2023. godine. Dodatno, važno je napomenuti da i u usporedbi sa siječnjem 2023. u siječnju ove godine ova industrija bilježi pad zaposlenosti (41 radnik manje).

Slika 3.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda, od siječnja 2019. do siječnja 2024.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

Tablica 2 prikazuje podatke o prosječnim mjesečnim bruto plaćama isplaćenima u ovoj industrijskoj grani od 2019. do 2023. godine (godišnji prosjeci). Prosječne bruto plaće isplaćene u 2023. godini u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda bile su nominalno veće za 26,5 posto u odnosu na prosjek 2019. godine. Usporedi li se odnos plaća isplaćenih u proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda i plaća isplaćenih na razini

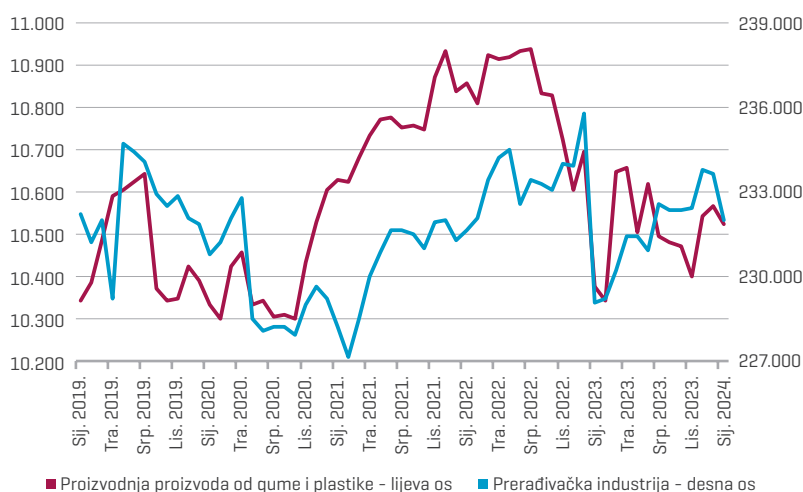
PROIZVODNJA INDUSTRIJE KEMIKALIJA I KEMIJSKIH PROIZVODA U 2023. GODINI BILA JE MANJA ZA 25,8 POSTO U ODNOSU NA 2019.

cjelokupne prerađivačke industrije tijekom razdoblja od 2019. do 2023. godine, vidljivo je kako su tijekom cijelog promatranog razdoblja plaće isplaćene u ovoj industriji bile iznad prosjeka prerađivačke industrije, no ispod državnog prosjeka. Premda su se 2019. godine prosječne bruto plaće isplaćene u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda približile prosjeku hrvatskog gospodarstva (98,9 posto državnog prosjeka), od 2020. godine odstupanje u odnosu na državni prosjek ponovno se povećava (s 97,3 u 2020. na 91,9 posto državnog prosjeka u 2023.).

Premda i industrija prerade plastike i gume tijekom razdoblja od 2019. do 2023. godine bilježi pad proizvodne aktivnosti, on je ipak značajno slabiji u usporedbi s padom proizvodnje industrije kemikalija i kemijskih proizvoda. Ukupna je proizvodnja industrije prerade plastike i gume tako u 2023. bila manja za 3,2 posto u odnosu na 2019. godinu. Nakon tri godine uzastopnog međugodišnjeg rasta proizvodne aktivnosti ove industrije (od 11,2 posto u 2020., 4,7 posto u 2021. i 3,7 posto u 2022. godini), u 2023. godini je uslijedio njezin međugodišnji pad od 3,6 posto.

Slika 4.
Zaposleni u pravnim osobama, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja proizvoda od gume i plastike, od siječnja 2019. do siječnja 2024.

Izvor: Državni zavod za statistiku.

“Cijene proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda u 2023. godini bile su manje za 3,7 posto u odnosu na prethodnu godinu, a cijene proizvođača proizvoda od gume i plastike za 1,8 posto.

Industrija gume i plastike je u siječnju 2024. zapošljavala 10.522 radnika, što je u usporedbi s istim mjesecom 2019. godine 177 radnika (1,7 posto) više. Iz slike 4 vidljiva su dva razdoblja u kretanju broja zaposlenih ove industrije. Prvo razdoblje obilježio je rast broja zaposlenih, i to s 10.345 zaposlenih osoba u siječnju 2019. na 10.939 zaposlenih u srpnju 2022. godine. Nakon toga slijedi razdoblje smanjenja zaposlenosti. Dok industrija kemikalija i kemijskih proizvoda od 2019. do 2023. godine bilježi neznatno povećanje udjela u ukupnoj zaposlenosti prerađivačke industrije, udio industrije prerade plastike i gume ostaje nepromijenjen na razini od 4,5 posto.

Prosječne bruto plaće isplaćene u 2023. godini u industriji prerade plastike i gume bile su nominalno veće za 36,4 posto u odnosu na prosjek 2019. godine. Posljedica je to kontinuiranog rasta prosječnih mjesečnih bruto plaća ove industrije tijekom cijelog promatranog razdoblja. Prosječna mjesečna bruto plaća isplaćena u ovoj industriji tijekom cijelog je razdoblja od 2019. do 2023. godine bila ispod prosjeka plaća u prerađivačkoj industriji i prosjeka gospodarstva. U odnosu na prosjek prerađivačke industrije, prosječne mjesečne bruto plaće isplaćene u industriji prerade plastike i gume kretale su se u rasponu od 87,4 posto (2018.) do 88,3 posto (2023.), dok su se u odnosu na prosjek hrvatskog gospodarstva kretale u rasponu od 79,6 posto (2020.) do 80,2 posto (2022. i 2023.).

Tablica 2.

Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom u pravnim osobama u Hrvatskoj, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2019. – 2023.

Prosječna mjesečna bruto plaća	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Republika Hrvatska (u eurima)	1.164	1.223	1.274	1.380	1.584
Prerađivačka industrija (u eurima)	1.058	1.115	1.161	1.264	1.439
Hrvatska = 100	90,9	91,1	91,1	91,6	90,8
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda (u eurima)	1.150	1.190	1.232	1.312	1.455
Prerađivačka industrija = 100	108,7	106,8	106,2	103,8	101,1
Hrvatska = 100	98,9	97,3	96,7	95,1	91,9
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike (u eurima)	931	974	1.018	1.107	1.270
Prerađivačka industrija = 100	88,0	87,4	87,7	87,6	88,3
Hrvatska = 100	80,0	79,6	79,9	80,2	80,2

Izvor: Državni zavod za statistiku.

PROIZVODNJA INDUSTRIJE PRERADE PLASTIKE I GUME U 2023. BILA JE MANJA ZA 3,2 POSTO U ODNOSU NA 2019. GODINU.

Nakon što su se cijene proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda u 2021. i 2022. godini oporavile od pada zabilježenog u pandemijskoj 2020. godini (-1,1 posto), u 2023. godini uslijedio je njihov međugodišnji pad, i to od 3,7 posto (tablica 3).

Slično, cijene proizvođača proizvoda od gume i plastike u 2023. godini bile su manje za 1,8 posto u odnosu na prethodnu godinu. Međugodišnji pad cijena proizvođača proizvoda od gume i plastike zabilježen je i u 2020. godini (-1,3 posto), dok u 2021. i 2022. godini one ostvaruju međugodišnji rast od 2,7 posto odnosno 7,7 posto (tablica 3).

Tablica 3.

Godišnji indeksi proizvođačkih cijena na domaćem tržištu, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2019. – 2023.

Indeksi proizvođačkih cijena	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.
Prerađivačka industrija	100,3	96,9	105,2	114,7	102,9
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	100,8	98,1	112,1	106,0	96,3
Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	100,1	98,7	102,7	107,7	98,2

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Izvoz industrije kemikalija i kemijskih proizvoda je u 2023. godini bio veći za 47,2 posto u odnosu na 2019. godinu, a uvoz za 44,6 posto.

Tablica 4 prikazuje kretanje vanjskotrgovinske razmjene kemijskog sektora tijekom razdoblja od 2019. do 2023. godine. Izvoz industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2023. godini bio je veći za 47,2 posto u odnosu na 2019. godinu, a uvoz za 44,6 posto. Uslijed snažnijeg povećanja izvoza u odnosu na uvoz tijekom promatranog razdoblja, pokrivenost uvoza izvozom ove industrije neznatno je povećana, za 0,8 postotnih bodova (s 43,5 na 44,3 posto). Tijekom promatranog razdoblja najviše vrijednosti izvoza industrija kemikalija i kemijskih proizvoda ostvarila je u 2023. godini (1,3 milijarde eura), dok je najveći uvoz ostvarila godinu dana ranije (3 milijarde eura). Istovremeno najnižu vrijednost i izvoza i uvoza ova je industrija zabilježila u

“Pokrivenost uvoza izvozom proizvodnje proizvoda od plastike i gume porasla je s 48,4 posto u 2019. na 50,3 posto u 2023. godini.

pandemijskoj 2020. godini, 817,3 milijuna eura izvoza i 1,95 milijardi eura uvoza. Proizvodnja proizvoda od gume i plastike je u razdoblju od 2019. do 2023. godine zabilježila kumulativni rast izvoza od 47 posto, a uvoza od 41,3 posto. Uslijed snažnijeg rasta izvoza od uvoza, došlo je do poboljšanja vanjskotrgovinske bilance i porasta pokrivenosti uvoza izvozom ove grane. Tako je pokrivenost uvoza izvozom proizvoda od gume i plastike porasla s 48,4 posto u 2019. na 50,3 posto u 2023. godini. Porast pokrivenosti uvoza izvozom industrije proizvoda od gume i plastike pokazatelj je postupnog smanjivanja uvozne ovisnosti o sirovinama kao i njezina preusmjerenja na plasman na inozemnom tržištu.

Tablica 4.

Vanjskotrgovinska razmjena, djelatnost prerađivačke industrije, proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda te proizvodnja proizvoda od gume i plastike, 2019. – 2023.

	2019.	2020.	2021.	2022.	2023.	2023. 2019.
Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda						
Izvoz (u milijunima eura)	855,6	817,3	1.063,70	1.209,26	1.259,58	147,2
Prerađivačka industrija (u %)	6,2	6,4	6,9	6,4	6,5	0,3 p.b.
Uvoz (u milijunima eura)	1.965,2	1.951,4	2.437,8	3.046,6	2.842,3	144,6
Prerađivačka industrija (u %)	8,8	9,4	9,8	9,2	8,3	-0,5 p.b.
Pokrivenost uvoza izvozom	43,5	41,9	43,6	39,7	44,3	0,8 p.b.
Proizvodnja proizvoda od plastike i gume						
Izvoz (u milijunima eura)	490,7	489,5	621,8	753,231	721,308	147,0
Prerađivačka industrija (u %)	3,6	3,8	4	4,0	3,7	0,1 p.b.
Uvoz (u milijunima eura)	1.014,6	996,9	1.251,1	1.458,9	1.433,2	141,3
Prerađivačka industrija (u %)	4,6	4,8	5,1	4,4	4,2	-0,4 p.b.
Pokrivenost uvoza izvozom	48,4	49,1	49,7	51,6	50,3	1,9 p.b.

Napomena: p.b. označuje postotni bod.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Državnog zavoda za statistiku.

Vodeća trgovačka društva

Poslovanje vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda tijekom 2022. godine obilježili su rast ukupnih prihoda, povećanje dobiti i smanjenje zaposlenosti (tablica 5). Ukupni su prihodi deset vodećih trgovačkih društava ovog sektora u 2022. bili veći za 4,5 posto u odnosu na 2021. godinu, a dobit povećana za 93,4 posto. Deset vodećih proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda u 2022. godini zapošljavalo je 75 radnika manje nego godinu dana ranije (pad od 1,9 posto).

Prema podacima Poslovne Hrvatske za 2022. godinu, deset vodećih proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda u ukupnim приходima ove industrije sudjelovalo je sa 66,4 posto. Prema istom izvoru, u 2022. godini u djelatnosti C20 "Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda" bilo je aktivno 409 poslovnih subjekata, a ukupni prihod djelatnosti iznosio je 944,5 milijuna eura.

Tablica 5.

Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, 2022. i 2021.

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Petrokemija d.d., Saponia d.d., Adriatica Dunav d.o.o., Hempel d.o.o., Scott Bader d.o.o., Messer Croatia Plin d.o.o., Ireks Aroma d.o.o., Meteor grupa – Labud d.o.o., Chromos-Svjetlost d.o.o. i LUSH manufaktura d.o.o.; p.b. – postotni bod.

Izvor: Poslovna Hrvatska.

	2021.	2022.	2022./2021.
Ukupni prihodi (u mil. eura)	600,2	627,0	104,5
Dobit prije oporezivanja (u mil. eura)	23,0	44,5	193,4
Broj zaposlenih	3.912	3.837	98,1
Bruto marža (u %)	3,8	7,1	3,3 p.b.
Profitabilnost imovine (u %)	9,6	14,9	5,3 p.b.
Proizvodnost rada (prihod u tis. eura po zaposlenom)	153,43	163,4	106,5
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,45	1,52	104,8
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,77	1,80	101,8
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,38	0,36	94,4

Značajno međugodišnje povećanje kumulativne dobiti na razini deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda u 2022. godini rezultat je pozitivnog poslovanja svih deset društava, pri čemu valja istaknuti doprinos društva Petrokemija d.d. i društva Adriatica

UKUPNI PRIHODI DESET VODEĆIH TRGOVAČKIH DRUŠTAVA U DJELATNOSTI PROIZVODNJE KEMIKALIJA I KEMIJSKIH PROIZVODA U 2022. BILI SU ZA 4,5 POSTO VEĆI NEGO 2021. GODINE.

Dunav d.o.o. Za razliku od 2021. kada je Petrokemija d.d. ostvarila gubitak od 748,9 tisuća eura, u 2022. godini ostvarena je bruto dobit u visini od 10,6 milijuna eura. Adriatica Dunav d.o.o. je nakon pozitivnog poslovnog rezultata ostvarenog u 2021. od svega 1.400 eura, 2022. godinu zaključila sa značajno višom razinom bruto dobiti, i to u visini od 3,0 milijuna eura. Rast prihoda deset vodećih trgovačkih društava proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda popraćen smanjenjem zaposlenosti rezultirao je povećanjem proizvodnosti rada od 6,5 posto.

Koeficijent tekuće likvidnosti za deset vodećih proizvođača kemikalija i kemijskih proizvoda iznosio je 1,8 u 2022., što je gotovo na razini iz 2021. godine, od 1,77 [tablica 5]. Ova vrijednost koeficijenta tekuće likvidnosti ukazuje na nepostojanje poteškoća vodećih trgovačkih društava ove industrije u održavanju likvidnosti. Vrijednost koeficijenta zaduženosti vodećih deset trgovačkih društava u kemijskoj industriji smanjena je s 0,38 u 2021. na 0,36 u 2022. godini, te ukazuje da promatrana društva nisu suočena s problemima prevelike zaduženosti.

Tablica 6.

Deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda – odabrani financijski pokazatelji, 2022.

	Ukupni prihodi (u mil. eura)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]
Petrokemija d.d.	261,9	0,51	10,6	4,0
Saponia d.d.	93,5	0,25	3,6	3,9
Adriatica Dunav d.o.o.	44,4	0,58	4,8	10,8
Hempel d.o.o.	42,7	0,50	5,7	13,3
Scott Bader d.o.o.	40,8	0,49	0,5	1,3
Messer Croatia Plin d.o.o.	36,6	0,11	6,7	18,2
Ireks Aroma d.o.o.	28,6	0,10	2,0	7,0
Meteor grupa – Labud d.o.o.	28,6	0,63	5,0	17,5
Chromos-Svjetlost d.o.o.	27,1	0,03	2,8	10,0
LUSH manufaktura d.o.o.	22,8	0,20	2,8	12,2

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovne Hrvatske.

UKUPNI PRIHODI DESET VODEĆIH TRGOVAČKIH
DRUŠTAVA INDUSTRIJE PLASTIKE I GUME U 2022.
GODINI IZNOSILI SU 403,5 MILIJUNA EURA I BILI VEĆI
ZA 27,1 POSTO U ODNOSU NA PRETHODNU GODINU.

Mjereno ukupnim prihodima, na vrhu ljestvice deset vodećih društava kemijske industrije u 2022. godini nalaze se redom Petrokemija d.d. (261,9 milijuna eura), Saponia d.d. (93,5 milijuna eura), Adriatica Dunav d.o.o. (44,4 milijuna eura) i Hempel d.o.o. (42,7 milijuna eura). Zatim slijede društva Messer Croatia Plin d.o.o., Ireks Aroma d.o.o., Meteor grupa – Labud d.o.o., Chromos-Svjetlost d.o.o. i LUSH manufaktura d.o.o.

Prema podacima Poslovne Hrvatske, pad prihoda u 2022. u odnosu na 2021. godinu zabilježila je jedino Petrokemija d.d. (-9,6 posto). Istovremeno je najveći međugodišnji rast ukupnih prihoda ostvarilo društvo Adriatica Dunav d.o.o. (152,7 posto), iza kojeg slijede Hempel d.o.o. s rastom od 19,6 posto, Meteor grupa – Labud d.o.o. s rastom od 16,4 posto i Ireks Aroma d.o.o. koja je ostvarila povećanje ukupnih prihoda od 10,7 posto.

Prema podacima Poslovne Hrvatske, u 2022. godini je u djelatnosti C22 "Proizvodnja proizvoda od gume i plastike" bilo aktivno 804 poslovnih subjekata koji su ostvarili ukupne prihode od 1,1 milijarde eura, što je činilo 37,5 posto ukupnih prihoda ove industrije. Analiza financijskih pokazatelja deset vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje proizvoda od plastike i gume ukazuje na rast sektora tijekom 2022. godine (tablica 7).

Osnovna obilježja poslovanja promatrane grupe proizvođača proizvoda od plastike i gume su snažan rast prihoda, dobiti i zaposlenosti. Ukupni prihodi deset vodećih trgovačkih društava ovog sektora u 2022. godini iznosili su 504,7 milijuna eura i bili veći za 27,1 posto u odnosu na prethodnu godinu. Broj zaposlenih povećan je s ukupno 2.103 u 2021. na 2.157 u 2022. godini (rast od 2,6 posto). Deset vodećih proizvođača u obje promatrane godine, 2021. i 2022., kumulativno je poslovalo s dobiti, pri čemu u 2021. godini ostvaruju kumulativnu dobit od 27 milijuna eura, a u 2022. u visini od 28,8 milijuna eura (rast od 6,6 posto).

Snažniji rast prihoda (27,1 posto) od rasta zaposlenosti (2,6 posto) rezultirao je povećanjem proizvodnosti rada od 24 posto. Vrijednost koeficijenta tekuće likvidnosti deset vodećih proizvođača plastike i gume od 2,0 ukazuje da društva nemaju značajnih poteškoća u podmirivanju kratkoročnih obveza tijekom 2022. godine. Koeficijent zaduženosti u 2022. godini poprima vrijednost od 0,49, što je nešto ispod razine iz prethodne godine kada je iznosio 0,50. Istovremeno, koeficijent obrtaja ukupne imovine povećao se u odnosu na 2021. godinu, s 1,36 na 1,54. Dok je u 2021. godini svaki euro imovine deset vodećih proizvođača plastike i gume rezultirao s 8,5 eura prihoda, u 2022. godini je na svaki euro imovine ostvaren 8,1 euro prihoda. Nakon pokrića proizvodnih troškova promatranim društvima u 2022. godini ostalo je 5,7 posto, a u 2021. godini 6,8 posto ukupnih prihoda.

Tablica 7.

Prosječne vrijednosti odabranih pokazatelja poslovanja vodećih deset trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje plastike i gume, 2021. i 2022.

Napomena: Obuhvat vodećih trgovačkih društava: Bomark Pak d.o.o., Muraplast d.o.o., Gumiiimpex-GRP d.d., Deceuninck d.o.o., Aquaestil plus d.o.o., Alpla d.o.o., Sipro d.o.o., Vargon d.o.o., Plastform d.o.o. i Marlex d.o.o.

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovne Hrvatske.

	2021.	2022.	2022./2021.
Ukupni prihodi (u mil. eura)	397,0	504,7	127,1
Dobit prije oporezivanja (u mil. eura)	27,0	28,8	106,6
Broj zaposlenih	2.103	2.157	102,6
Bruto marža (u %)	6,8	5,7	-1,1
Profitabilnost imovine (u %)	8,5	8,1	-0,5
Proizvodnost rada (prihod u tis. eura po zaposlenom)	188,8	234,0	124,0
Koeficijent obrtaja ukupne imovine	1,36	1,54	113,2
Koeficijent tekuće likvidnosti	1,86	2,02	108,8
Koeficijent ukupne zaduženosti	0,50	0,49	98,7

Gledano na razini pojedinih društava, povećanje ukupnih prihoda u 2022. u odnosu na 2021. ostvarilo je svih deset vodećih proizvođača plastike i gume, pri čemu su najveće povećanje ostvarili Alpla d.o.o. (67,3 posto), Deceuninck d.o.o. (41,7 posto), Sipro d.o.o. (35,5 posto) te Bomark Pak d.o.o. (35,1 posto). Kod preostalih društava međugodišnji se rast ukupnih prihoda kretao u rasponu od 11,4 posto u društvu Aquaestil plus d.o.o. do 31,2 posto u društvu Plastform d.o.o. Najveću bruto dobit u 2022. ostvarili su Muraplast d.o.o. (7,8 milijuna eura), Gumiiimpex-GRP d.d. (6,3 milijuna eura) i Bomark Pak d.o.o. (5,0 milijuna eura). Najveću likvidnost u 2022. godini zabilježio je Marlex d.o.o. (3,4), iza kojeg slijede Vargon d.o.o. (2,7) i Aquaestil plus d.o.o. (2,6). Najslabija sposobnost financiranja kratkoročnih obveza obilježila je poslovanje društava Deceuninck d.o.o. i Sipro d.o.o. U usporedbi s 2021. godinom, u grupu deset vodećih proizvođača plastike i gume u 2022. godini ušla su dva društva, Alpla d.o.o. i Plastform d.o.o., dok su iz te grupe izašla društva Heplast-pipe d.o.o. i Telur d.o.o.

_Tablica 8.

Deset vodećih trgovačkih društava u proizvodnji plastike i gume – odabrani financijski pokazatelji, 2022.

	Ukupni prihodi (u mil. eura)	Koeficijent zaduženosti	Koeficijent tekuće likvidnosti	Bruto marža [%]
Bomark Pak d.o.o.	117,7	0,47	2,1	4,2
Muraplast d.o.o.	82,9	0,42	2,2	9,4
Gumiimpex-GRP d.d.	78,5	0,63	2,1	8,0
Deceuninck d.o.o.	40,0	0,88	1,1	0,4
Aquaestil plus d.o.o.	36,8	0,44	2,6	3,5
Alpla d.o.o.	32,4	0,64	1,5	0,4
Sipro d.o.o.	32,1	0,52	1,7	3,5
Vargon d.o.o.	30,7	0,32	2,7	8,5
Plastform d.o.o.	27,7	0,28	2,2	7,4
Marlex d.o.o.	25,8	0,42	3,4	9,3

Izvor: Izračun autorice prema podacima Poslovne Hrvatske.

Izvještaj sa Zagrebačke burze

“Dionice Saponije d.d. u 2023. godini na međugodišnjoj su razini zabilježile pad prometa od 14,8 posto.

— Na Zagrebačku burzu uvršteno je samo jedno trgovačko društvo iz djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda, Saponia d.d., dok iz djelatnosti proizvodnje plastike i gume na Zagrebačku burzu nije uvršteno niti jedno društvo. Društvo Petrokemija d.d. od 9. ožujka 2022. više nije uvršteno na Zagrebačku burzu. Revizijom dioničkih indeksa od 8. rujna 2022. godine dionice društva Saponia d.d. isključene su iz sastava indeksa CROBEX, CROBEXtr, CROBEXplus® i pripadajućih sektorskih indeksa [CBXindustrija].

Zanimljiv je podatak da je trgovinsku statistiku za 2023. godinu obilježio rast većine indeksa, pri čemu najsnažniji međugodišnji rast od 56,07 posto bilježi indeks CROBEXindustrija, iza kojeg slijedi CROBEXprime s rastom od 41,15 posto, zatim indeks CROBEX10tr (37,7 posto) te CROBEX10 (33,9 posto). Međugodišnji pad bilježe svega dva indeksa, i to CROBEXkonstrukt (-5,6 posto) te CROBIS (-0,78 posto). Dionice Saponije d.d. prošle su godine zabilježile međugodišnji pad prometa od 14,8 posto.

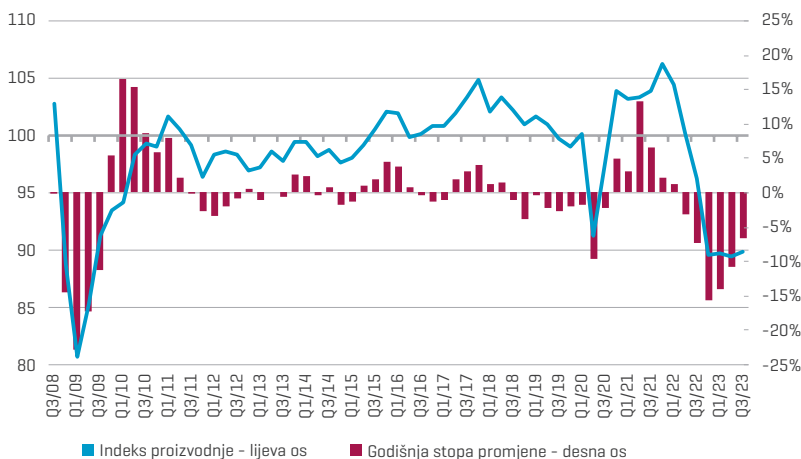
Kemijski sektor u EU-27³

“Kemijski sektor Europske unije zabilježio je u 2022. godini međugodišnji pad proizvodnje od 6,3 posto, a u 2023. od 8 posto.

Proizvodnja kemijskog sektora Europske unije već drugu godinu zaredom ostvaruje međugodišnji pad. U 2022. godini ovaj sektor bilježi međugodišnji pad proizvodnje od 6,3 posto, a u 2023. od 8 posto [CEFIC, 2024]. Istovremeno, izvoz kemijskog sektora Europske unije ostvaruje pad od 7 posto, a uvoz od 21 posto. Pad proizvodne aktivnosti u odnosu na 2022. prošle je godine zabilježen i na razini cijele prerađivačke industrije Europske unije, i to od 1,4 posto. Negativnim kretanjima najvećim dijelom doprinijela je energetska kriza obilježena porastom troškova energenata i sirovina te nedostatkom potražnje za proizvodima kemijskog sektora. Razina iskorištenosti kapaciteta u kemijskoj industriji EU-27 u četvrtom tromjesečju 2023. iznosila je oko 74 posto, što je približno razinama iz prvog razdoblja zatvaranja gospodarstva za vrijeme pandemije bolesti COVID-19 2020. godine. Konkurentnost europske kemijske industrije narušena je uslijed visokih troškova energije i ovisnosti o trgovini u vrijeme geopolitičkih poremećaja.

Slika 5. Kretanje aktivnosti kemijske industrije (desezonirano) od 3. tromjesečja 2008. do 3. tromjesečja 2023. godine

Izvor: Izradila autorica prema podacima CEFIC-a [CEFIC, 2023].

3 Podaci iz ovog poglavlja preuzeti su iz izvještaja koji objavljuje Europsko udruženje za kemijsku industriju CEFIC, <https://cefic.org/cefic-chemicals-trends-report/>

U kemijskoj industriji EU-27 aktivno je oko 30.000 tvrtki, od kojih 95 posto čine mala i srednja poduzeća. Kemijska industrija Europske unije izravno zapošljava oko 1,2 milijuna, a neizravno oko 3,4 milijuna radnika [CEFIC, 2023].

Promotri li se kretanje proizvodne aktivnosti po pojedinim djelatnostima kemijskog sektora, najveći pad proizvodnje u 2023. u odnosu na 2022. godinu uočava se kod osnovnih kemijskih industrija, pri čemu predvode petrokemijska proizvodnja [-10,6 posto] i proizvodnja polimera [-10,5 posto]. Zatim slijede industrija specijalnih kemikalija i industrija osnovnih anorganskih proizvoda s međugodišnjim padom proizvodnje od 6,3 odnosno 5,2 posto. Međugodišnje povećanje proizvodnje u 2023. godini zabilježeno je jedino kod proizvodnje kemijskih proizvoda za široku potrošnju (sapuni, deterdženti i kozmetika), i to od 3,2 posto.

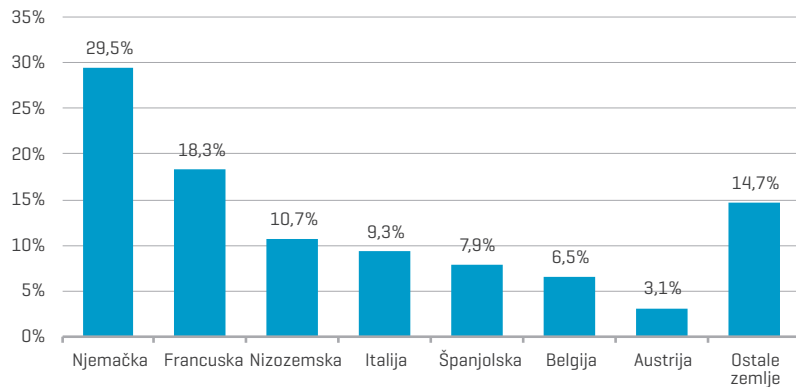
Gledano na mjesečnoj razini, kemijska proizvodnja u EU-27 se u prosincu 2023. smanjila za 2,9 posto u odnosu na prethodni mjesec.

Kemijski sektor u EU-27 ostvario je u 2023. godini prihode od prodaje u visini od 661 milijarde eura, što u odnosu na 2022. predstavlja pad od 14,9 posto. Ipak, mjesečni podaci o kretanju prodaje ukazuju na pozitivna kretanja potkraj prošle godine. U studenome 2023. godine prihodi od prodaje ove industrije bili su veći za 2,1 posto u odnosu na prethodni mjesec. Očekuje se da će prodaja kemikalija u EU-27 u 2023. biti nešto veća nego 2022.

Analiza strukture prodaje kemijskog sektora po državama članicama EU-27 pokazuje kako se više od polovice ukupne prodaje kemijskog sektora Europske unije 2022. godine ostvaruje u svega tri države, Njemačkoj [29,5 posto], Francuskoj [18,3 posto] i Nizozemskoj [10,7 posto] (slika 6). Pridruže li im se Italija, Španjolska, Belgija i Austrija, udio se povećava na 85,4 posto. Na ostale države članice otpada svega 14,6 posto ukupne trgovine kemijskog sektora Europske unije, pri čemu najveći doprinos dolazi od Švedske i Poljske (po 2,1 posto). Hrvatska s udjelom od 0,08 posto zauzima skromno 24. mjesto na ljestvici država članica EU-a u 2022. godini. Usporedbe radi, Hrvatska se u 2021. godini s udjelom od 0,13 posto nalazila na 22. mjestu ove ljestvice.

Slika 6.
Struktura ukupne prodaje kemijskog sektora po državama članicama Europske unije, 2022. (EU-27 = 100%)

Izvor: Izradila autorica prema podacima CEFIC-a (CEFIC, 2023).

Promotri li se struktura izvoza i uvoza kemijskog sektora EU-a u 2022. godini prema grupama proizvoda, vidljivo je da se više od polovice izvoza odnosi na izvoz specijalnih kemikalija (29,6 posto) i izvoz petrokemijskih proizvoda (26 posto) (tablica 9). Zatim slijede polimeri s udjelom od 17,4 posto te kemijski proizvodi za široku potrošnju koji u ukupnom izvozu sudjeluju s 15,8 posto. Najmanji dio izvoza kemijskog sektora čini izvoz osnovnih anorganskih proizvoda, 10,5 posto. S druge strane, najveći dio uvoza kemijskih proizvoda otpada na petrokemijske proizvode (40,4 posto), iza kojih slijede specijalne kemikalije (22,4 posto). Polimeri u ukupnom uvozu sudjeluju sa 16,4 posto, osnovni anorganski proizvodi s 14,6 posto, a kemijski proizvodi za široku potrošnju s 5 posto. Gledano po skupinama proizvoda, pozitivni saldo vanjskotrgovinske razmjene EU-27 s ostatkom svijeta zabilježen je kod kemijskih proizvoda za široku potrošnju (25,9 milijardi eura), specijalnih kemikalija (17,2 milijarde eura) te polimera (2,4 milijarde eura). S druge strane, veći uvoz od izvoza ostvaren je kod grupe petrokemijskih (-34,5 milijardi eura) i osnovnih anorganskih proizvoda (-9,8 milijardi eura).

Tablica 9.
Izvoz i uvoz kemijskog sektora EU-27 u ostatak svijeta prema glavnim grupama proizvoda u 2022. godini

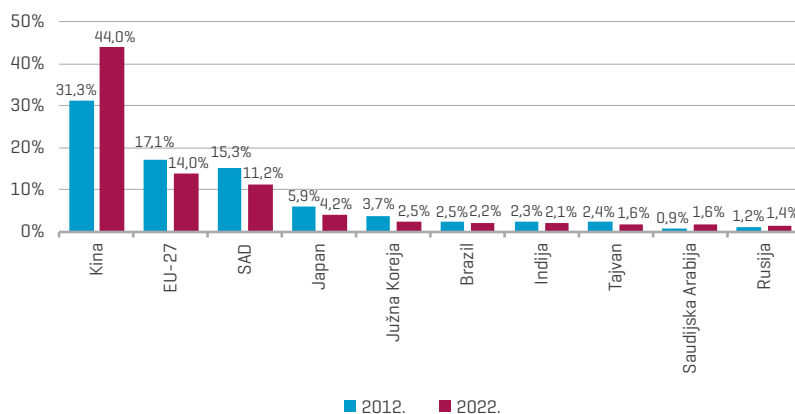
	Petrokemijski proizvodi	Polimeri	Osnovni anorganski proizvodi	Kemijski proizvodi za široku potrošnju	Specijalne kemikalije
Izvoz, u mlrd. eura	62,5	41,7	25,2	37,8	71,0
%	26%	17,4%	10,5%	15,8%	29,6%
Uvoz, u mlrd. eura	97,0	39,3	35,0	11,9	53,7
%	40,4%	16,4%	14,6%	5%	22,4%
Saldo vanjskotrgovinske razmjene	-34,5	2,4	-9,8	25,9	17,2

Izvor: Izradila autorica prema podacima CEFIC-a (CEFIC, 2023).

Kemijska industrija Europske unije se s udjelom od 14 posto u ostvarenoj svjetskoj prodaji proizvoda kemijskog sektora u 2022. godini nalazi na drugom mjestu deset vodećih zemalja svijeta, iza Kine i ispred SAD-a i Japana (slika 7). Gledano dinamički, udio kemijske industrije Europske unije na svjetskom tržištu smanjio se tijekom posljednjeg desetljeća. Tako se usprkos povećanju ukupne prodaje kemijskog sektora s 519 milijardi eura u 2012. na 760 milijardi eura u 2022. godini, udio EU-27 u ukupnoj svjetskoj prodaji kemikalija smanjio sa 17,1 posto na 14 posto (slika 7). S druge strane, povećanje udjela kemijske industrije na svjetskom tržištu tijekom istog razdoblja bilježe Kina (s 31,3 posto na 44 posto), Saudijska Arabija (s 0,9 posto na 1,6 posto) i Rusija (s 1,2 na 1,4 posto). Padu tržišnog udjela europske kemijske industrije doprinijeli su faktori poput starenja stanovništva, zrelosti tržišta, visokih troškova energije i rada, regulatornog opterećenja i sve konkurentnijeg globalnog tržišta. Promotre li se prosječne godišnje stope rasta proizvodne aktivnosti kemijskog sektora po vodećim državama svjetskog gospodarstva od 2012. do 2022. godine, vidljiv je snažan rast kemijskog sektora Kine (6,9 posto) i Rusije (4,5 posto), dok se proizvodnja kemijskog sektora EU-27 u prosjeku godišnje smanjivala za 0,03 posto. Negativnu prosječnu godišnju stopu rasta kemijske proizvodnje pored EU-27 bilježe i Japan, Brazil i SAD. Prema prognozama CEFIC-a, udio kemijske industrije Europske unije na svjetskom tržištu će se do 2030. godine smanjiti na 10,7 posto. Velik dio očekivanog porasta kemijske proizvodnje na svjetskoj razini prebacit će se na zemlje u razvoju i gospodarstva u tranziciji. Europska unija će se pritom pozicionirati kao lider u zdravstvenim i ekološkim standardima u području upravljanja kemikalijama s ciljem preuzimanja vodstva u proizvodnji i uporabi održivih kemikalija.

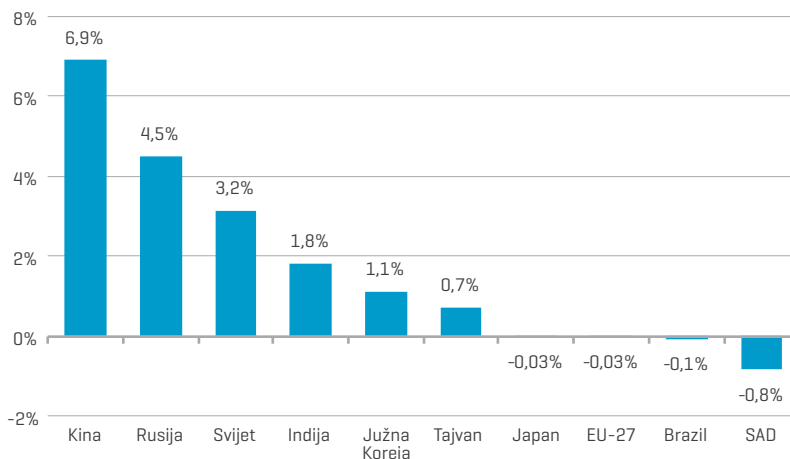
Slika 7.
Deset vodećih država
prema udjelu u svjetskoj
trgovini proizvodima
kemijskog sektora, 2012.
i 2022.

Izvor: CEFIC (2023).

Slika 8.
Prosječna godišnja stopa rasta proizvodne aktivnosti kemijskog sektora po vodećim državama svjetskog gospodarstva, 2012. – 2022.

Izvor: Izradila autorica prema podacima CEFIC-a (CEFIC, 2023).

Kemijska industrija EU-a uključena je u složene međunarodne lance vrijednosti koji su osjetljivi na geopolitička zbivanja, poput ruske agresije na Ukrajinu. Premda je teško predvidjeti dugoročniji utjecaj rata na gospodarstvo EU-a, njegovi učinci već su vidljivi te se ogledaju u inflaciji, krhkijim lancima opskrbe s mogućim poremećajima u opskrbi fosilnim sirovinama i izvorima energije i oslabljenim izgledima za rast. Stoga su i očekivanja rasta za 2024. i dalje ograničena. Više kamatne stope i dalje prigušuju potražnju u građevinskom sektoru, a ne očekuje se da će se automobilska industrija koja se oslanja na proizvode kemijskog sektora ubrzati iznad razina proizvodnje ostvarenih u 2023. Imajući u vidu neizvjesno globalno gospodarsko i poslovno okruženje, Europsko udruženje za kemijsku industriju (CEFIC) daje opreznu prognozu rasta kemijske proizvodnje u EU-27 za 2024. godinu od skromnih 1 posto. Očekuje se da će poticaj rastu ponajprije doći od porasta privatne potražnje koji bi bio potaknut povećanjem kupovne moći stanovništva, smanjenjem stopa inflacije i povećanjem plaća. Globalno gospodarsko i poslovno okruženje još uvijek je neizvjesno za europska kemijska poduzeća.

Zaključak

— Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda u Hrvatskoj 2023. godine bilježi međugodišnji pad od 2,7 posto, a industrija proizvoda od gume i plastike od 3,6 posto. Međugodišnji pad proizvodnje industrije kemikalija i kemijskih proizvoda negativno se odrazio na zaposlenost, dok plaće u ovoj industriji bilježe rast. U odnosu na 2022. godinu, u 2023. su se godini prosječne mjesečne bruto plaće zaposlenih u industriji kemikalija i kemijskih proizvoda nominalno povećale za 10,9 posto, dok se zaposlenost u prosjeku smanjila za 1,8 posto. Istovremeno, prosječne mjesečne bruto plaće u industriji plastike i gume zabilježile su nominalni rast od 14,7 posto na međugodišnjoj razini, dok je zaposlenost smanjena za 3 posto. Prilikom analize kretanja plaća treba voditi računa i o činjenici da je prema podacima DZS-a na razini cjelokupnog hrvatskog gospodarstva prošle godine zabilježena inflacija od 8 posto. U odnosu na prethodnu godinu, izvoz kemijskog sektora u 2023. godini povećan je za svega 0,9 posto, dok uvoz ostvaruje pad od 5,1 posto. Industrija kemikalija i kemijskih proizvoda pritom bilježi rast izvoza od 4,2 posto i pad uvoza od 6,7 posto, dok industrija proizvoda od gume i plastike ostvaruje pad uvoza i izvoza, i to od 4,2 odnosno 1,8 posto. Zbog ovisnosti o uvoznim sirovinama, obje industrije konstantno ostvaruju vanjskotrgovinski deficit. Vanjskotrgovinski deficit proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda u 2023. godini iznosio je 1,5 milijardi eura, a proizvoda od gume i plastike 711,9 milijuna eura.

Doprinos sektora kemijske industrije hrvatskom gospodarstvu vidljiv je i u podacima o BDV-u, zaposlenosti i broju aktivnih poslovnih subjekata. Udio sektora kemijske industrije u BDP-u hrvatskog gospodarstva iznosio je 0,92 posto u 2021. godini. Proizvodnja kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana činila je 0,35 posto, a proizvodnja proizvoda od gume i plastike 0,57 posto BDP-a te godine. Istovremeno, udio sektora kemijske industrije u BDV-u prerađivačke industrije iznosio je 7,9 posto, od čega je 3 posto činio udio industrije kemikalija, kemijskih proizvoda i umjetnih vlakana, a 4,9 posto udio industrije gume i plastike. Ukupan broj zaposlenih u sektoru kemijske industrije u siječnju 2024. godine iznosio je 16.339 ili 7 posto ukupne zaposlenosti prerađivačke industrije. Prema podacima Poslovne Hrvatske za 2022. godinu, poslovni subjekti u kemijskoj industriji

čine čak 7,4 posto poslovnih subjekata u prerađivačkoj industriji Hrvatske. U industriji kemikalija i kemijskih proizvoda bilo je aktivno 409 poslovnih subjekata, a u industriji gume i plastike njih 804. Poslovanje vodećih trgovačkih društava u djelatnosti proizvodnje kemikalija i kemijskih proizvoda i djelatnosti proizvodnje plastike i gume tijekom 2022. godine obilježio je rast ukupnih prihoda. Ukupni su prihodi deset vodećih trgovačkih društava industrije kemikalija i kemijskih proizvoda u 2022. bili veći za 4,5 posto u odnosu na 2021. godinu, a industrije plastike i gume za 27,1 posto.

Prema podacima CEFIC-a, proizvodnja kemijskog sektora u Europskoj uniji je u 2023. godini zabilježila međugodišnji pad od 8 posto, a godinu dana ranije od 6,3 posto. Istovremeno, izvoz kemijskog sektora Europske unije ostvaruje pad od 7 posto, a uvoz od 21 posto. Pad proizvodne aktivnosti u odnosu na 2022. prošle je godine zabilježen i na razini cijele prerađivačke industrije Europske unije, i to od 1,4 posto. Negativnim kretanjima najvećim dijelom doprinijela je energetska kriza obilježena porastom troškova energenata i sirovina te nedostatkom potražnje za proizvodima kemijskog sektora. Konkurentnost europske kemijske industrije narušena je uslijed visokih troškova energije i ovisnosti o trgovini u vrijeme geopolitičkih poremećaja. Gledano dinamički, udio kemijske industrije Europske unije na svjetskom tržištu smanjuje se tijekom posljednjeg desetljeća. Usprkos povećanju ukupne prodaje kemijskog sektora Europske unije s 519 milijardi eura u 2012. na 760 milijardi eura u 2022. godini, udio EU-27 u ukupnoj svjetskoj prodaji kemikalija smanjio se sa 17,1 posto na 14 posto. Padu tržišnog udjela europske kemijske industrije doprinijeli su faktori poput starenja stanovništva, zrelosti tržišta, visokih troškova energije i rada, regulatornog opterećenja i sve konkurentnijeg globalnog tržišta. Prema prognozama CEFIC-a, taj će se udio do 2030. godine smanjiti na 10,7 posto.

Globalno gospodarsko i poslovno okruženje još uvijek je neizvjesno za europska kemijska poduzeća, pa su i očekivanja rasta za 2024. i dalje ograničena. Više kamatne stope i dalje prigušuju potražnju u građevinskom sektoru, a ne očekuje se da će se automobilska industrija koja se oslanja na proizvode kemijskog sektora ubrzati iznad razina proizvodnje ostvarenih u 2023. Europsko udruženje za kemijsku industriju (CEFIC) za 2024. godinu oprezno prognozira rast kemijske proizvodnje u EU-27 u visini od 1 posto.

Energetska kriza i problemi u lancu opskrbe osvijestili su potrebu za jačanjem industrijske otpornosti Europe kako bi se ostvarila ambiciozna preobrazba prema ciljevima Zelenog plana EU-a do 2050. U tom kontekstu europska kemijska industrija ima za cilj postati klimatski neutralna do 2050. godine, što znači da treba promijeniti način proizvodnje i ono što se proizvodi za manje od 30 godina, a da pritom ostane globalno konkurentna kako bi mogla nastaviti opskrbljivati važne vrijednosne lance EU-a, uključujući čistu tehnologiju.

Literatura:

CEFIC. [2024]. *Chemical monthly report [CMR]*. 23 February 2024. Preuzeto s: <https://cefic.org/cefic-chemicals-trends-report/>

CEFIC. [2023]. *Facts and figures 2023*. Preuzeto s: <https://cefic.org/a-pillar-of-the-european-economy/facts-and-figures-of-the-european-chemical-industry/>

Državni zavod za statistiku. [n.d.]. Preuzeto s: <https://www.dzs.hr>

Poslovna Hrvatska. [n.d.]. Preuzeto s: <http://poslovna.hr>

Zagrebačka burza. [n.d.]. Preuzeto s: <https://www.zse.hr/>

Izdavač

Ekonomski institut, Zagreb
Trg J. F. Kennedyja 7, 10000
Zagreb
Telefon: 01 2362 200
Fax: 01 2335 165
<http://www.eizg.hr>

Za izdavača

Tajana Barbić, ravnateljica

Glavna urednica

Ivana Rašić

Autorica analize

Ivana Rašić

Izvršna urednica

Doris Dresto

Lektura

Doris Baničević

Grafičko uređivanje i priprema

Vladimir Sukser

Grafičko oblikovanje

Studio 2M

Slika na naslovnici

CCO javna domena

Napomena

Sektorska analiza autorskog je karaktera i ne odražava nužno stav Ekonomskog instituta, Zagreb

Sljedeća analiza *Trgovina na malo* izlazi u travnju 2024.

Sufinancira Europska unija – NextGenerationEU. Izneseni stavovi i mišljenja samo su autorova i ne odražavaju nužno službena stajališta Europske unije ili Europske komisije.

Ni Europska unija ni Europska komisija ne mogu se smatrati odgovornima za njih.